

ОБРАДА ПЈЕСМЕ *КЕРУША С. ЈЕСЕЊИНА* ПРЕМА ПРОГРАМУ *ЧИТАЊЕМ И ПИСАЊЕМ ДО КРИТИЧКОГ* *МИШЉЕЊА*

Програм „Читањем и писањем до критичког мишљења” је оквирни систем критичког мишљења у цјелокупном наставном програму, у свим наставним предметима са методама којима лакше и ефикасније постижемо критичко мишљење које је крајњи циљ учења. Програм обуке настао је као плод сарадње просвјетних радника из цијелог свијета, а осмишљен је у сарадњи са Међународном асоцијацијом за читање (International Reading Association) и волонтерима професорима европских, америчких и канадских универзитета.

Циљ овог пројекта је да се, оспособљавањем наставника за примјену нових метода подучавања, побољша критичко мишљење међу ученицима свих узраста и у свим наставним предметима.

Критичко мишљење представља једно од најважнијих умијећа потребних за живот у отвореном демократском друштву, али и способност која се мора његовати и подстицати у оквиру окружења за учење (Приручник 2006: 4). Оваквим начином подучавања код ученика се побољшава и олакшава: активно истраживање и развој креативног и критичког мишљења, одговорност за властито напредовање и учење, успјешно рјешавање проблема, писање као помоћ у мишљењу, примјена наученог у стварним ситуацијама, разумијевање логике аргумената, вјештина активног слушања, и др. Критичко мишљење је сложен процес који подразумева полазне идеје, разматрање импликација које те идеје носе, излагање идеја позитивној сумњи, поређење са супротним мишљењем, изграђивање и заузимање става на основу тих структура и многи други сложени мисаони процеси (Приручник 2006: 5).

За критичко мишљење не постоји формула, али постоје услови који могу довести до његовог унапређења. По ауторима овог програма, услови се односе на одржавање наставе и очекивања ученика.

Да би подстакли критичко мишљење, наставници би требало да:

- осигурају вријеме и прилике за увјежбавање критичког мишљења

- допусте ученицима да теоретишу и праве апстрактне спекулације
- прихвате разноврсне идеје и мишљења
- поспјешују активну укљученост ученика у процес учења
- осигурају окружење у којем нема изругивања

Ученици треба да:

- развијају самопоуздање и свијест о вриједности сопственог мишљења и идеја
- се активно укључе у процес учења
- са уважавањем слушају различита мишљења
- буду спремни да изразе и бране свој став, али исто тако да се суздрже од њега

ФАЗЕ ОКВИРНОГ СИСТЕМА УЧЕЊА

Евокација. У овој фази ученици се подстичу да искажу своја предзнања о одређеној теми, предвиђају и у општим цртама одређују сврху читања и истраживања. Ово је веома важна фаза утемељена на сазнањима да најбоље учимо када нова знања повезујемо са претходним, односно, градимо на постојећим искуствима. У овој фази се кроз низ асоцијација даје наговјештај теме о којој ће бити говора.

РАЗУМИЈЕВАЊЕ ЗНАЧЕЊА. Фаза која се надовезује на евокацију. У њој се ученицима представља нови садржај кроз текстове, предавања или неки други облик у оквиру којег се очекује да те садржаје ученици прихвате и уврсте у властито знање.

РЕФЛЕКСИЈА. Фаза у којој ученици размишљају о томе шта су научили у контексту свог постојећег мишљења, како би „преуредили” своје знање и уклопили у њих нове спознаје, стварајући везу и значење међу њима, што представља нови квалитет (Припручник 2006: 8).

У свим фазама могу се користити различите технике (методе) за остваривање постављених циљева, а свака наставна јединица пролази кроз ове фазе.

Приједлог припреме по програму *Чишањем и писањем до критичког мишљења*

НАСТАВНА ЈЕДИНИЦА: ПЈЕСМА О КЕРУШИ, СЕРГЕЈ А. ЈЕСЕЊИН

НАСТАВНО ПОДРУЧЈЕ: КЊИЖЕВНОСТ

РАЗРЕД: IX

ПРИЈЕ ОБРАДЕ НАСТАВНЕ ЈЕДИНИЦЕ

МОТИВАЦИЈА

Ова наставна јединица је значајна због уочавања:

- лирских елемената у пјесми и њене епске основе
- симболичког и метафоричког начина изражавања
- примјењивања раније стечених знања из области књижевности
- позитивних и негативних људских особина
- снаге мајчинске љубави и сл.

ЦИЉЕВИ

- самостално откривање основних и споредних мотива у пјесми
- препознавање контраста у понашању лирског субјекта
- проширивање знања о књижевнотеоријским појмовима (катрен, елегја, стилске фигуре, ритам, рима, и др.)
- упознавање са ликом и дјелом великог руског пјесника, Сергеја Јесењина.

ПРЕДУСЛОВИ

За реализацију овог часа пожељно је да ученици прочитају и напишу нешто о личности и дјелу Јесењина, а што ће пронаћи помоћу књига, интернета и сл.

РЕСУРСИ

За овај час треба припремити радне листиће, папир, оловке у различитим бојама и читанку.

ОЦЕЊИВАЊЕ

Вредноваће се активност, приступ раду, усвојеност предвиђених садржаја као и саживљеност коју ће ученици показати у односу на садржај пјесме. Могући начин за оцјењивање је да ученици, након јасно

предложеног критеријума вредновања, изврше самооцјењивање. Након самооцјењивања чланови групе треба да искажу своје мишљење које ће аргументовати, а затим упоредити са оцјеном до које је наставник дошао праћењем процеса учења. Заједничким усаглашавањем ће се доћи до објективне оцјене коју је сваки ученик заслужио.

ГРУПИСАЊЕ

Подијелити ученике у пет група које ће бројати четири члана. На столу сваке групе стајаће листић са називом групе, нпр: умјетничка књижевност; народна књижевност; епика; лирика; драма. На улазу у учионицу ученици ће извлачити листиће са тим називима и тако се груписати.

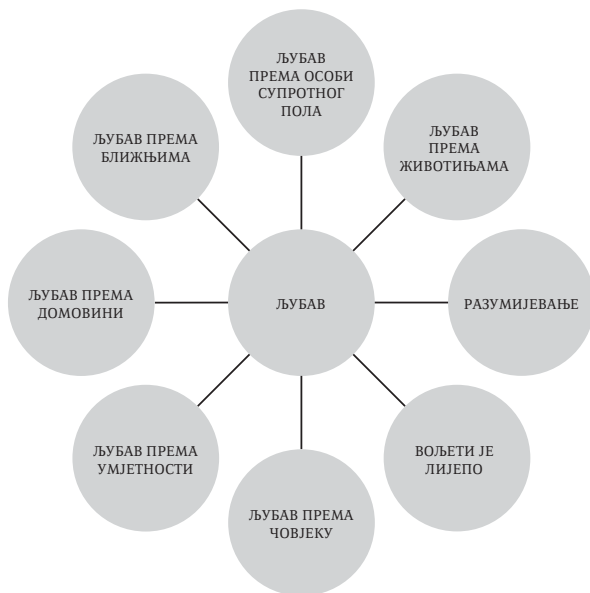
ВРИЕМЕ РАДА

2 часа по 45 минута.

Ученицима је потребно јасно и прецизно саопштити циљеве рада како би знали шта се од њих очекује и на шта треба да усмјере свој рад.

Примјена технике ГРОЗД. У овој техници креће се од одабраног појма, а ученици имају задатак да уз почетни појам везују што више асоцијација, идеја или осјећања. Заједнички почетни појам је ЉУБАВ, а постављањем питања везаних за појам остварују се претходно наведене асоцијације, идеје или осјећања.

На примјер:

Појмови се исписују на табли.

РАЗУМИЈЕВАЊЕ ЗНАЧЕЊА: 40 МИНУТА

Наставник изражајно чита пјесму тако да замоли ученике да затворе очи док слушају и да се што више препусте осјећањима. Очи ће отворити тек кад им се каже. Након читања, наставник прави краћу психолошку паузу и даје упутства да се отворе очи. Након тога се кратко разговара о емоцијама које су у ученицима пробуђене (око 5 минута). Кад истекне предвиђено вријеме, ученици ће укратко у своје свеске написати писмо утјехе мајци или писмо осуде домаћину (по избору). Прочитаће неколико радова, а док ученици читају, наставник дијели наставне листиће, што је увод за нову технику, СЛАГАЛИЦУ 2.

Слагалица 2 је техника која подразумева да сваки члан групе буде распоређен по бројевима, нпр: 1,2,3 и 4. Када добију наставне листиће, сви који су нпр. број 1 имају свој задатак и окупљају се у једну групу у коју доносе идеје које су усаглашене у својим матичним групама и тако редом. У специјализованим групама сви раде на истом задатку и у свеску записују усаглашене одговоре тако да са истим одговорима иду назад у матичну групу. Након краћег разговора у матичној групи, одговор који је усаглашен записују на добијени папир, а свака група има различиту боју. Наставник обилази групе и на полеђини папира може да напише нове задатке или упутства за даљи рад. Дакле, почетне групе су матичне, а оне у којима се ради на постављеним задацима су стручне. Питања и задаци на наставним листићима могу изгледати овако:

1. У коју врсту лирских пјесама можемо сврстати ову пјесму?
Поткријепи стиховима из пјесме! (социјалну – нехуман однос човјека према животињама; елегија – изразито тужна осјећања због патње за оним што се не може вратити).
2. Који је основни, а који су споредни мотиви у пјесми? Каква осјећања су исказана? (нпр: мотив мајчинске љубави; осјећања њежности, љубави, туге, бола итд)
3. Пронађи стилске фигуре и илуструј примјерима! (нпр: поређење, метафора, персонификација, епитети)
4. Како је пјесма компонована? (у седам катрена, лирским десетерцем)
Какав је ритам? (умјерен, условљен тужним осјећањима)
Каква је рима? (укрштена)

У стручним групама морају да се усагласе и имају заједнички одговор с којим се враћају у матичне групе. У стручним групама ученици раде 20 минута.

РЕФЛЕКСИЈА 35 МИНУТА

Након размјене мишљења са готовим одговорима, ученици се враћају у матичне групе гдје редом образлажу одговоре на сва постављена питања и задатке, дискутују о њима и усаглашавају коначне одговоре. Тиме сви чланови групе бивају упознати са сваким задатком. Након међусобног усаглашавања, заједничке одговоре записују на претходно споменути лист. Наставник прати, контролише, даје смјернице ученицима и тако стиче увид у рад и усвојене садржаје. Након тога представници свих група презентују оно што су урадили и води се дискусија.

Наредни корак је претходно описано оцјењивање за које је предвиђено 10 минута.

ПОСЛИЈЕ ОБРАДЕ НАСТАВНЕ ЈЕДИНИЦЕ – ПРОШИРИВАЊЕ ЗНАЊА

Може се сугерисати ученицима да пронађу везу између ове пјесме и садржаја које су учили из вјеронауке о моралу и хришћанским врлинама, те да их запишу код куће.

И обавезно да науче рецитовати пјесму!

ИЗВОРИ И ЛИТЕРАТУРА

Приручник 2006: Приручник за наставнике, Програм обуке „Читањем и писањем до критичког мишљења” водич први и други, Центар за образовне иницијативе. Сарајево, 2006.

Читанка 2003: Лука Шекара, Светозар Личина, Стеван Стефановић, Војислав Гаковић, *Читанка за девети разред*, допуњено издање, Завод за уџбенике и наставна средства, Српско Сарајево.

Прикази

